

גליון 224

פרשת קדושים - 'הקדושה' - תמורת הפרישות
אביעד מושקוביץ - הישיבה ב "כוכב השחר"

בתחילת פרשתנו מצווה אותנו התורה – "קדושים תהיו"¹ המשמעות הפשוטה ביותר של המושג 'קדושה' היא נבדלות, ואם כן משמעות הציווי אלינו היא להיות נבדלים, שלא 'ככל הגויים'. נבדלות זו ניכרת על ידי צווי התורה שאנו מקיימים, ובעיקר במצוות עשה, כעין לולב, ציצית ותפילין. גם היכולת להגיע לתחושות שאנו מזהים בנפשנו עם המילה 'קדושה', נעשית בדרך כלל על ידי מעשים אקטיביים של מצוות כעין תפילה בדב יקות, ולא על ידי ישיבה פסיבית של הימנעות מעבירה.

נמצא אם כן, שבדברי רש"י: "קדושים תהיו" – פרושים מן העריות", ישנו חידוש משמעותי. היינו: הגעה אל הקדושה, דווקא דרך ההימנעות מן העבירה, דרך הפרישות.

אלא שהדברים מתמיהים, שכן התורה ביטאה את הציווי 'קדושים תהיו' כמצוות עשה! ואילו מרש"י משמע שגם ציווי זה עניינו בגדר מצוות לא תעשה בלבד².

רבי משה חיים לוצאטו - הרמח"ל – כותב בספרו 'מסילת ישרים' לגבי מידת הפרישות: "ונמצא הפרישות עם החסידות הוא כמו הזהירות עם הזריזות, שזה בסור מעוה וזה בעשה טוב"³. אך מדברי מרן הרב זצ"ל משמע שיצק למושג 'פרישות' תוכן נוסף, תוכן חיובי, וכפי שיתבאר.

הרב מדייק לנו ומבהיר מהי פרישות אמיתית: 'שאינן חפץ בתענית' - להכניע ולהשפיל כוחות הנפש כי אם את הכוחות החומריים⁴. לאמור כי אפילו בהיות האדם בתענית, אין זה נכון לפרוש מכוחות הנפש בכללותם, אלא רק למעט מכוחותיו החומריים.

במסכת ברכות⁵ מתוארת תפילתו של ר' חייא בלשון זו: 'שתהא תורתך אומנותנו ואל ידוה ליבנו ואל יחשכו עינינו'. את משמעות תפילתו זו מבאר מרן הרב זצ"ל בכך שביקש שיעיסוקו בתורה, המלווה עם חיי פרישות מעסקי העולם הזה, לא ידכא את כוחות נפשו, וכדברי הרב זצ"ל שם: "והנה מי שמעלה עצמו לצד הפרישות, רק אז דרכו נכונה, אם ע"י פרישותו לא יקנה קדרות הנפש, רק שתהיה נפשו מלאה אורה וצללה. כי ישכיל בכל נפשו ומאודו יקרת ערך התמורה, ויהיה אור התורה ממלא אצלו את כל חסרון שהיו החושים ועסקיהם ממלאים, אז יבא לשלימות האמיתית"⁶. על ידי פרישות אמיתית, הממעטת את הכוחות החומריים, הנפש פתוחה לקבל תזונה חדשה, יש מקום ל תמורה. בתמורה לשמחה זמנית מתענגות העולם הזה, מתמלאת נפשו של אדם באור התורה, ושמתו לא נפגמת אלא מתעלה ומתעצמת.

נמצא, שהפרישות תחילתה ב'סור מעוה', מיעוט הכוחות החומריים, אך סופה הוא בבחינת 'עשה טוב' – החדרת אור התורה אל הנפש כתמורה נעלה לתענוגות השפלות. מכאן מובן מדוע התורה מצווה אותנו בלשון אקטיבית, 'קדושים תהיו'! – מלאו עצמכם באור התורה כתמורה, באמצעות הפרישות הממעטת בתענוגות עולם הזה.

¹ ספר ויקרא, פרק יט, ב.² כעין 'לאו הבא מכלל עשה'.³ מסילת ישרים, פרק יג.⁴ פירוש 'עין איה' למסכת ברכות פרק חמישי, פסקה פב.⁵ מסכת ברכות, דף יז, א.⁶ פירוש 'עין איה' למסכת ברכות פרק שני, פסקה לא.